

FIETSEN ROND NOL IN 'T BOSCH

IVN ZUIDWEST VELLUWEZOOM

IVN

Het IVN, instituut voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu.

Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en elf provinciale consulentenschappen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten voor jong en oud, zoals excursies, cursussen, tentoonstellingen en lezingen.

Fietsen rond Nol in 't Bosch

route

Een fietstocht van ca. 20 km. door de Zuidwest Veluwezoom. U fietst door het Renkums beekdal, het uiterwaardenlandschap en door de bossen van de Oostereng. De route kan worden bekort tot 9 km.

begaanbaarheid

Deze fietstocht gaat grotendeels over verharde wegen en fietspaden.

afkortingen

de route is **vet** gedrukt; l.a. = linksaf; r.a. = rechtsaf

FIETSEN rond NOL IN 't BOSCH

Inleiding

Deze fietstocht is samengesteld door leden van de IVN Zuidwest Veluwezoom. Begin- en eindpunt van de route is het in deze streek bekende hotel-restaurant Nol in 't Bosch. U fietst door verschillende landschappen: achtereenvolgens door het parkachtige gebied van Oranje Nassau Oord, langs de rand van de uiterwaarden aan de voet van de Wageningse Berg, door de Wageningse Eng, door de bossen van Boswachterij "de Oostereng". U tikt even aan de echte Veluwe en fietst door het dal van de Renkumse beek. En dat allemaal over een afstand van nauwelijks 20 kilometer!

Routekaartjes vindt u tussen de tekst en na ongeveer 9 kilometer vindt U in de routebeschrijving een aanwijzing om de tocht te bekorten. Ook in dat geval keert U op het uitgangspunt terug.

Een prettige fietstocht!

Hotel-Restaurant 'Nol in 't Bosch'

In 1836 kocht Arnoldus Gerritsen een boswachterswoning met omliggende gronden en begon daar een herberg. Deze was midden in de bossen gelegen. Daaruit ontstond de naam "Nol in 't Bosch". De herberg groeide uit tot uitspanning, d.w.z. een plaats waar koetsiers met hun gasten konden uitrusten en eventueel van paard konden wisselen. Nog later werd het een hotel met speeltuin en reeds in 1900 beschikte "Nol" over een tennisbaan. Arnoldus had geen zonen, maar zijn dochter trouwde met een Beijer. Nu meer dan 160 jaar later, is het hotel nog steeds in bezit van de familie Beijer.

Nol in 't Bosch

Vanaf de parkeerplaats r.a. naar Hartenseweg. Op het kruispunt bij de begraafplaats rechtdoor. Volg hoofdweg door het Renkumse beekdal. De Hartenseweg gaat na de bocht naar rechts over in de Beukenlaan.

U passeert aan uw rechterhand het oude fabrieksterrein van de papierfabriek van 'van Gelder', waar heel wat Renkumers hun brood hebben verdiend. Aan Uw linkerhand, voor de Renkumse beek, staat een monument ter nagedachtenis aan de vele papiermolens (zo'n 8 molens!) die hier in het Renkumse beekdal gestaan hebben. In het dal vinden we een aantal beeklopen. Het ontmantelde terrein is nu een bedrijventerrein. Parengo, de voortzetting van het destijds geliquideerde "van Gelder" en nu een van de grootste producenten van krantenpapier in Europa staat nu in de uiterwaarden, aan de buitenkant van het dorp. In 1999 heeft men de Renkumse beek die al z'n water destijds aan van Gelder leverde en daarom letterlijk de fabriek binnenstroomde van zijn ondergrondse ligging bevrijd. Tegelijk met een gedeeltelijke bodemsanering van het vervuilde fabrieksterrein heeft men de beek nu weer zichtbaar aan de oostkant van het dal boven de grond geleid.

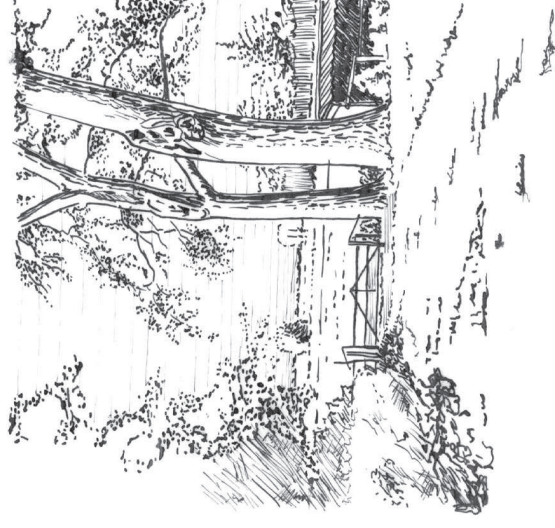
Hierbij valt op dat er in verband met een verschil in waterkwaliteit twee waterlopen zijn; een voor de hoog gelegen Molenbeek en een lager gelegen voor de Kortenburgse beek, zoals het traject hier heeft. Deze aanpassingen zijn hard nodig om allerlei barrières voor vissen die in de loop van de tijd in de beek zijn ontstaan op te heffen. Een open verbinding met de Rijn is het streven. Overigens gaan er anno 2000 stemmen op om dit stuk industrieterrein dat zwaar afbreuk doet aan de beleving van het Renkumse beekdal als geheel "uit te plaatsen" naar een landschappelijk minder gevoelig gebied. Gedacht wordt aan verplaatsing naar Heteren aan de overkant van de Rijn bij Renkum. Voorbij de bocht passeert U het hoofdkantoor van de Bilderberggroep, en een fabriekscomplex van Vredestein waar rubber wordt verwerkt. Voorbij deze fabriek staat rechts een informatiebord over kasteel Grunfoort dat in het weiland heeft gestaan. De contouren waar het kasteel ooit moet hebben gestaan zijn met palen aangegeven.

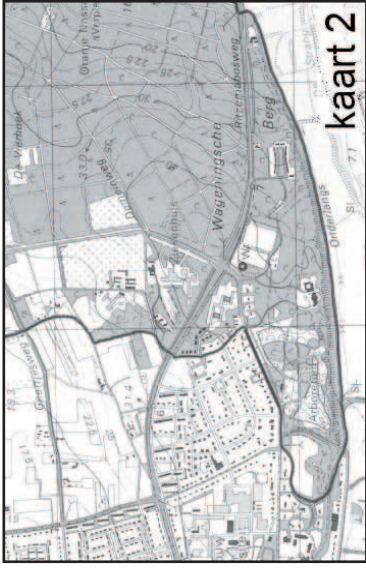
Bij de volgende kruising r.a, Grunfoort aan de rechterhand houdend.

Links ligt de ijsbaan van Renkum in "het Broek" een voortzetting van het Renkumse beekdal richting Rijn. De ijsbaan wordt 's winters opgespoten. Bij kruising rechtdoor tussen de 2 steppen leeuwen van Oranje Nassau's Oord (ONO), dat U links kunt zien liggen. Volg de weg die naar links buigt tot U het landgoed links weer ziet liggen.

N.B. Op de kruising bij de twee leeuwen kunt u overwegen een bezoekje te brengen aan "de Ommuurde Tuin" op zichtafstand aan de rechterkant van de weg schuin tegenover de twee boswachterswoningen bij de ingang van ONO. Op deze locatie starten twee enthousiaste Wandelingen in 1999 een biologische tuin met de voor de hand liggende naam. Op mooie dagen wordt er op een terrasje ook wat geschonken voor de toevallige passant...

Renkumse ijsbaan

Grunsfloort en Oranjestad Nassau's Oord

Over kasteel Grunsfloort heeft u kunnen lezen op het informatiebord aan de Beukenlaan. De naam wordt voor het eerst vermeld in 1372. Westelijk van Grunsfloort lag sinds 1639 het landgoed "Kortenburg". Dit goed kwam in 1700 in handen van de toenmalige eigenaar van Grunsfloort. Het kasteel werd in 1780 afgebroken en het huis op de Kortenburg werd in 1881 door Koning Willem III gekocht en geschonken aan zijn vrouw, Koningin Emma, als zomerpaleis. Vandaar de naam Oranjestad Nassau's Oord. Koning Willem III en zijn vrouw lieten er een exotische tuin aanleggen. Vele van deze prachtige bomen kunt u nu nog zien in het opengepasteeldeel van het landgoed.

In 1901 schonk Koningin Emma haar buitenpaleis weg ten behoeve van longpatiënten, die in de zuivere buitenlucht het beste herstel konden vinden; het werd dus een sanatorium. Deze ziekte is in Nederland overwonnen en ONO kreeg een nieuwe bestemming, namelijk een verpleeghuis voor geriatrische (oudere) patiënten. Als zodanig wordt het nu nog gebruikt.

Volg het hek van het hertenkamp. Haakse bocht naar links, dan volgt een lange rechte laan. Deze eindigt

bij de drukke weg die Wageningen en Renkum verbindt. Even r.a. en dan oversteken. Gevaarlijk! Ga de weg in voor fietsers en wandelaars richting Zetten en Lexkesveer, Onderlangs.

Rechts ziet U een stenen gebouwtje: een pompstation van de Wageningse Waterleiding. Een van de belangrijkste redenen van de verdroging van de Veluwe en de beekdalen is de enorme wateronttrekking aan de randen van de Veluwe! Stapt U honderd meter verder even af?

De Wageningse Berg

U staat hier aan de voet van de Wageningse Berg, die verder in westelijke richting zijn hoogste punt (+ 46 m. NAP) heeft, om daarna flauw af te lopen richting Wageningen. De berg, die zuidelijk uitloper van de stuwwal van Ede-Wageningen, is ontstaan in de voorlaatste ijstijd, ongeveer 130.000 jaar geleden. IJsmassa's stuwden toen de grond omhoog. De rivier de Rijn heeft er door ondermijning voor gezorgd dat de zuidelijke helling, waar we ons nu bevinden, zo steil werd. Op deze plaats ontmoet het arme zandlandschap van de Veluwe het rijke rivierenlandschap. Daardoor en door het hoogteverschil komen over kleine afstand grote verschillen in de begroeiing voor.

De berghelling op het zuiden heeft een apart klimaat: het is er warmer door meer instraling van de zon en doordat het er beschut is tegen

gure noordelijke winden. Het gevolg is dat tal van planten op de helling eerder tot bloei komen, en dat er planten kunnen gedijen die eigenlijk in warmere streken thuisoren. Zo dicht bij de rivier

zou je een hogere grondwaterstand verwachten. Dat is echter niet het geval door de al genoemde intensieve waterwinning.

Wanneer de natuur hier, niet gestoord door menselijk ingrijpen,

weer haar gang kon gaan, dan zouden bomen en struiken het terrein weer veroveren. Na vele jaren zou iedere soort weer zijn meest geschikte plekje hebben ingenomen. Het bos op de berg is altijd intensief gebruikt: men heeft er brandhout gesprokkeld, strooisel "geroofd" om op de Wageningse eng de grond te verbeteren en het bos leverde timmerhout- en geriefhout.

Soms weidde men zelfs vee in het bos. Dit gebruik heeft eeuwen geduurd en wellicht is daardoor de begroeiing wat armer dan men zou verwachten. Indertijd is de robinia (pseudo-acacia) er aangeplant, waarschijnlijk met de bedoeling de hellinggrond goed vast te houden. Deze bomen hebben een krachtig wortelstelsel, dat goed in staat is de bodem te stabiliseren. Mede door het prettige hellingsklimaat hebben de robinia's het zó goed gedaan dat men nu moet oppassen dat ze andere begroeiing niet verdringen. De volwassen robinia is gemakkelijk te herkennen aan de zeer gegroefde schors. De boom bloeit prachtig wat later in het voorjaar, eind mei, begin juni. Onder de robinia groeit vaak haagwinde, kamperfoelie en veel klimop als bodembedekker.

In het vroege voorjaar is op vochtige plaatsen het speenkruid al in bloei. In het bos op de berg zal het U opvallen dat onder de vogels vooral de verschillende soorten mezen goed vertegenwoordigd zijn. Andere dieren op de berg zijn de egel, de mol, allerlei soorten muizen en konijnen. Af en toe bezoekt ook een vos dit ge-

Robinia pseudo-acacia

bied. De das is al enige tijd verdwenen, hoewel in 1999 een das is gesignaleerd op de Wageningse eng! Typisch voor dit overganggebied zijn verder de ringslang en de pad. In maart, april trekken de padden massaal naar het water om daar te paren en hun eieren af te zetten. Dit vergt elk jaar veel verkeersslachtoffers onder deze dieren, omdat vaak wegen moeten worden overgestoken. Daarom worden in deze periode sommige wegen afgesloten, Onderlangs en het verlengde daarvan, de Veerweg. Vrijwilligers, van o.a. de Nederlandse jeugdbond voor Natuur en Milieustudie (JNM) en de IVN, gaan er 's avonds en 's nachts op uit om de padden in emmers op te vangen en veilig naar de overkant te brengen. Ook wordt gewerkt met schermmen die de padden tegenhouden.

Vervolg "Onderlangs" tot op een driesprong. U staat op de Veerdijk. Links gaat naar het Lexkesveer. Midden op de driesprong staat een groepje popu- lieren.

De Uiterwaarden

U heeft op dit punt een mooi uitzicht over de uiterwaarden. Eén van de functies van de uiterwaarden is het water af te voeren bij hoge waterstanden. Hierdoor ontstaat een heel apart landschap met zijn eigen dieren- en plantenleven. Vlak voor U ziet U een mooie rij knotwilgen. De bijzondere vorm hebben deze bomen gekregen omdat ze regelmatig worden geknot. Vroeger gebeurde dit werk door de boeren, tegenwoordig wordt het meestal door vrijwilligers gedaan, o.a. door IVN en de Stichting Landschapsbeheer. Knotwilgen zijn heel belangrijk voor veel planten en dieren. Door de holte, die boven in de boom ontstaat, zijn er veel vogels (holenbroeders) die er graag in nestelen. Een bekende vogel die graag in de wilg nestelt is

het steenuiltje. De uiterwaard een belangrijk voedselgebied voor de steenuil; muizen en insecten vormen zijn voedsel. Het nest van de uil stelt meestal niets voor: de eieren liggen zo- maar in de holte van de boom op het kale hout. De uil zit vaak op een paaltje zijn omgeving af te spuren naar een mogelijke prooi. Ook de wilde eend nestelt soms een paar meter boven de grond in de wilg. Iemand heeft eens op een knotwilg 125 verschillende soorten planten en dieren verzameld! De knotwilg is dus belangrijk voor de biodiversiteit in de uiterwaard.

Achter de knotwilgen zien we een landschap met kleine stortbergen en ondiepe poelen. Deze poelen worden tichelgaten genoemd. Het woord komt van tichel = metsel, baksteen. Hier werd vroeger de klei afgegraven voor de steenfabriek. In de verte staat nog een fabriek. De steenfabrieken zijn bijna allemaal buiten werking. Enkele blijven in het landschap staan als een monument. Bovendien vindt een aantal vogels hier een broedplaats, zoals de zwaluw en de zwarte roodstaart. In de plassen en poelen leven veel watervogels en andere dieren zoals slangen, kikkers en padden.

Een bijzondere boom op dit kruispunt is de es. We kunnen de boom vooral in de winter goed herkennen. De vruchten blijven de hele winter aan de boom hangen (gevleugelde zaden). De boom krijgt laat in het voorjaar zijn bladeren.

Deze zijn veervormig met 9 tot 15 gesteelde blaadjes met gezaagde rand. Het hout is geschikt voor stelen van gereedschap, trappen en gymnastiektoestellen. In de oudheid werden er van dit hout al speren gemaakt. De boom kan zeer hoog worden.

Vervolg de weg bergopwaarts langs de Westerbergweg. U maakt een flinke klim!

De oorspronkelijke holle weg die eeuwenoud is ligt pal tegenover de Veerweg. Eeuwenlang heeft de weg dienst gedaan als toegang tot een doorwaadbare plaats, of Vada Vadense, in de Rijn. Van oorsprong is het waarschijnlijk een droog dal, dat door erosie uitgediept is tot een tot een holle weg

De Westerbergweg komt bovenaan uit op de Generaal Foulkesweg. Hier r.a. over het fietspad. Aan uw rechterhand ligt het arboretum "Belmonte".

Arboretum 'Belmonte'

In deze botanische tuin is een prachtige collectie bomen bijeengebracht. In 1953 werd begonnen met de aanplant. Belmonte betekent: "mooie berg". Als U het park bezichtigt zal die naam U niet verbazen: alleen al het schitterende uitzicht vanuit het park over de Betuwe is de moeite van een bezoek waard!

Voorbij de ingang van de tuin de tweede weg l.a. (Bosrandweg). Even verder weer de drukke weg Renkum – Wageningen oversteken. Overkant volg Bosrandweg. U komt uit op de Dorschkampweg, deze naar rechts volgen. Oversteken Geertjesweg. Rechts sportpark "de Zoom". Als U

bij een bank aan de rechterkant even afstapt en vandaar in de richting van Wageningen kijkt, kunt U een groot deel van de Wageningse Eng overzien.

De Wageningse Eng

Een eng (enk of es) is van oudsher het akkerbouwgebied rondom een dorp op de hoge zandgronden van Nederland. Te zien is dat de grond in de richting Wageningen en de daar achter liggende Rijn licht afloopt. Aan het einde van de laatste ijstijd, toen de temperatuur steeg, stroomde smeltwater in die richting weg over een ontdoode bovengrond op een diep bevroren ondergrond. Het erosieproces van afvoer van grond over het gehele oppervlak van de helling verklaart de glooiende vorm van het dal.

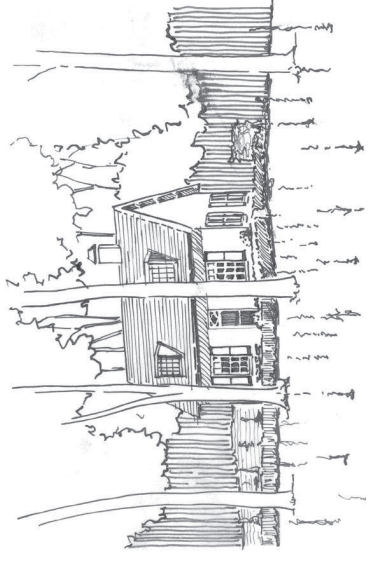
De plek hier aan de Rijn op een kruispunt van landschappen was wel een gunstige plaats om te wonen, maar de grond was onvruchtbaar en hield erg slecht water vast. Om de structuur van de bodem te verbeteren en deze vruchtbaarder te maken, haalde men strooisel uit het bos en hield men schapen voor de mest. Die schapen scharrelden hun kostje op de heide op de

hogere grond bij elkaar, die weer als gemeenschappelijke "markegronden" als een volgende ring rondom de eng lag. De verzamelde mest in de stallen werd als "potstalmest" (van oppotten) eeuwen lang op de eng gebruikt. Er ontstond een bijzonder vruchtbare bodem door.

Vervolg de Zoomweg tot het bord Wageningen-Hoog. R a. (Heidepark). Voorbij de akkers aan uw rechterhand r.a. om een slagboom (Papenpad). Bij eerste kruising i.a. het fietspad op.

Bekorting van de fietsroute Bij de volgende verkeersweg, de Hartenseweg, kunt U, als U de tocht wil beëindigen, r.a. Na een paar honderd meter en ca. 9 kilometer fietsen in de benen bent U weer terug bij "Nol in 't Bosch".

Wilt U de tocht vervolgen, steek dan de weg over en rijdt het fietspad in bij paddestoel 21871. U bent nu in de bossen van boswachterij "Oostereng" van Staatsbosbeheer (SBB). Na ongeveer 1 km weer een weg oversteken: de Keijenbergseweg. Bij paddestoel 22814 vervolgt U het fietspad zo'n 2 kilometer door heuvelachtig en bebost terrein.

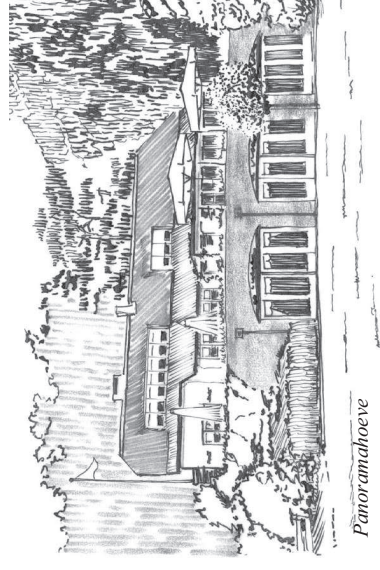

Boswachterij Oostereng.

Als U van het open landschap van de eng het bos in fietst zult U verschillende gebieden passeren. Vroeger waren dit landgoederen of private bossen, nu staan de meeste onder toezicht van Staatsbosbeheer. Enkele zijn nog privé bezit, zoals de bossen van de erven Feith gelegen aan weerszijden van het fietspad van eng naar de bossen van de Oostereng. De Oostereng is een gebied waar veel naaldbomen en mooie oude beuken staan. De bodem van de donkere naaldbossen is vaak onbegroeid, omdat er weinig licht door de dichte takken heen valt. Wel vinden veel vogels en andere dieren er be-

schutting. De vruchten en zaden van de bomen worden door vogels en eekhoorns opgegeten. Een boom die hier opvalt is de vliegeden. Deze is niet door de mens geplant maar spontaan uit het zaad van de grove den door de wind verspreid. Als de boom alleen staat kan er een prachtige grillige vorm ontstaan. Roofvogels gebruiken deze bomen vaak als nestplaats of uitkijkpost. Op de bodem van het bos vinden we de strooisellaag die wordt gevormd door dood blad, naalden en takken. Heel belangrijk voor het leven van bacteriën, schimmels en insecten. In de winter kunt U verschillende mossen goed bekijken, die dan opvallen door hun prachtige groene kleuren. Let u eens op de ronde gaten in de bomen, vooral in oude of dode beuken. Dit zijn meestal oefengaten of nestplaatsen van de grote bonte specht. In dit gebied is de specht een bekende verschijning. Zijn geroffel en tikken op dode takken en stammen is al vroeg in het voorjaar in het bos te horen. Op plaatsen in het bos waar meer licht tot de bodem doordringt, vindt U varens, grassen en kruiden, waaronder rankende helmblom. Op open plaatsen zijn vaak de braam en de bosbes te vinden. De braam is een teken van te grote verrijking van de bosbodem door depositie van stikstof afkomstig uit de lucht.

Bij paddestoel 23805 r.a. naar een zandweg met naastliggend fietspad. Met de bocht linksom (paddestoel 22910). Spoedig aan de linker kant een midgetgolfbaan en even verder rechts poffertjes en pannekoekenrestaurant “de Panoramahoeve”. Hier rechtdoor. Na enige minuten fietsen ziet U aan de rechterkant, bij een stukje heide een informatiebord over “Celtic Fields”. De weg vervolgend komt U bij de spoorlijn, paddestoel 20312.

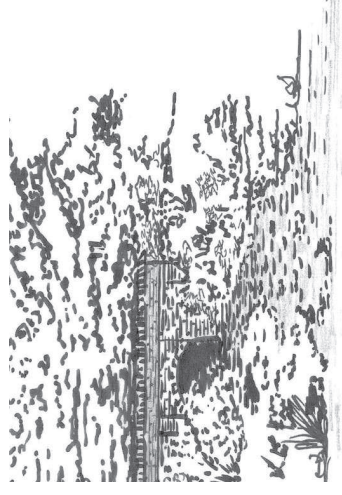
Bij de spoorlijn

Het is de moeite waard om Uw ogen in zuidoostelijke richting over de grote percelen bouwland te laten gaan, tot aan de bosrand in de verte. Met wat geluk treft U hoog in de lucht de traag

cirkelende buizerd aan, die met zijn scherpe ogen speurt naar een mals veldmuisje. De van oorsprong zeer voedselarme heidegrond is ontgonnen en als gevolg van de toepassing van kunstmest steeds vruchtbaarder geworden. De laatste jaren is het aloude rogge of havergewas steeds meer vervangen door snijmaïs. Dit dient in de winter als veevoer; het gewas kan veel mest verdragen, iets waarvan, in deze tijd van mestoverschotten door intensieve veehouderij, dankbaar gebruik wordt gemaakt. Ook hier geldt echter dat overdaad schaadt.

Nu schuin rechts de Bosbeekweg in. Na een kleine kilometer komt U langs het NIVON natuurvriendenhuis “de Bosbeek”. Aan de achterkant het piep kleine museumje ‘Tute Natura’, ook een activiteit van het NIVON (Nederlands instituut voor volksonwikkeling en natuurvriendenwerk). Het museum biedt wetenswaardigheden over een aantal aspecten van de plaatselijke en Veluwe archeologie, oa. over de ijzerwinning en de oude verbindingswegen op de Veluwe. Wat verderop vindt U in het bos links zogenaamde ‘sprengen’, die onderdeel zijn van het bekenstelsel in dit dal. Het is de moeite waard hier een rondwandeling te maken.

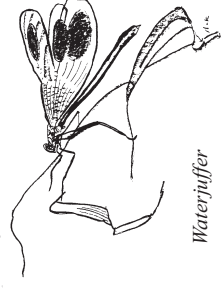

De Renkumse beek

Na de Bosbeekweg vervolgd te hebben komt U bij een drietal lage muurtjes aan weerszijden van de weg. Hier stromen twee beekjes onderdoor en er ligt een drooggevallen beekbedding. Als U tussen het eerste en tweede muurtje even stopt, kijkt U naar rechts over het groene dal waardoor deze beekjes hun weg zoeken, om na ca. 8 km. zuidwaarts uit te monden in de Rijn. Al in de ijs tijd is dit dal uitgesleten door grote hoeveelheden smeltwater. Dit water baande zich een weg vanaf het Veluwe massief. De aanwezigheid van water was al in de prehistorie aanleiding voor de mens zich hier te vestigen. Hiervan getuigen de vele grafheuvels in deze omgeving, o.a. langs de Bosbeekweg. In de

Middeleeuwen ontdekte men dat het altijd stromende water goed kon worden benut voor het aandrijven van molens. Er hebben langs deze beken dan ook diverse korenmolens gestaan en vanaf de 17^e eeuw ook papiermolens. Hierbij kwam ook de helderheid van het Veluwe water goed van pas. Om de toevoer van water te garanderen groef men aan de bovenloop van de beek zijarmen: de zogenaamde 'sprengen'. Zo kon men het grondwater bereiken dat, afkomstig van de hoger gelegen gronden van de Veluwe, ondergronds zijn weg zoekt en hier dicht onder de oppervlakte komt. De beken voor de molens werden omwille van het noodzakelijke verval bij het rad in de molen langs de hoge kant van het dal opgeleid. De kunstmatige beekjes werden regelmatig vergraven en schoongehouden. De bodem van die opgeleide trajecten werd met een leemlaag bedekt om wegzakken van het water te voorkomen. De molens zijn helaas allemaal verdwenen toen er nieuwe krachtbronnen werden uitgevonden. Wat overbleef is de papierfabriek, die we in het zuidelijk deel van het dal nogmaals zullen tegenkomen. Met het verdwijnen van de molens verdween ook de noodzaak de beken te onderhouden. Het gevolg was dat de waterstroom aanzienlijk verminderde. De laatste jaren is men echter het grote belang van deze beken voor het landschap, ecologie en cultuurhistorie gaan inzien. Vrijwilligers van o.a. het IVN proberen sinds 1993 de beken schoon te houden en de waterloop te verbeteren.

De vegetatie (plantengroei) van dit unieke dal wijkt sterk af van het omringende gebied. Door de aanwezigheid van voldoende vocht willen

Waterjuffer

hier typische graslandplanten als paardebloem, boterbloem en pinksterbloem goed gedijen. In het heldere beekwater treft U stekelbaarsjes aan en in, op of boven het water insecten als schaatsenrijders en waterjuffers. Zelfs de jsvogel, het paradepaardje van de Veluwe sprengelbeken, wordt hier wel eens gezien.

Voorbij de volgende bocht ligt het landgoed 'Quadenoord'.

Kasteel Grunsoort en Quadenoord worden in de overlevering van lokale Veluwe volkshalen met elkaar verbonden door het verhaal van de "juffer van Grunsoort". Haar leven sleet zij op dit kasteel. Aan haar betreurenswaardige einde kwam zij in de omgeving van Quadenoord. Luister maar....

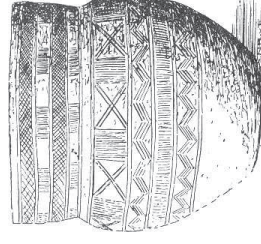
"'s Nachts, als het water van de Molenbeek onder het licht van de zomermaan glanst als een witte looper, spookt het in het dal van Quadenoord. Dan dwaalt de witte juffer van Grunsoort er rond. Tijdens haar leven moet ze een ongenaakbaar, miserabel schepsel zijn geweest. IJdel en hooghartig tergdde ze bovendien op allerlei manieren haar personeel en de pachtboeren. Ze haalde hen het bloed onder de nagels vandaan. Als ze 's zondags naar de kerk ging, moesten de boerinnen een uur van tevoren een witte looper uitleggen van de kasteelpoort, door de landerijen, over het kerkhof, tot aan de deur van de Renkumse kerk. De dame wilde onder geen beding, dat haar edele voeten met ordinaire grond in aanraking kwamen. En als er ook maar een draadje van de looper brak, moest er een nieuwe geweven worden. Toen de boerinnen aan de dertiende bezig waren, stierf de gehate kasteelbewoonster en ieder voelde zich opgelucht. Maar de dag na de begrafenis stond de juffer al weer met kist en

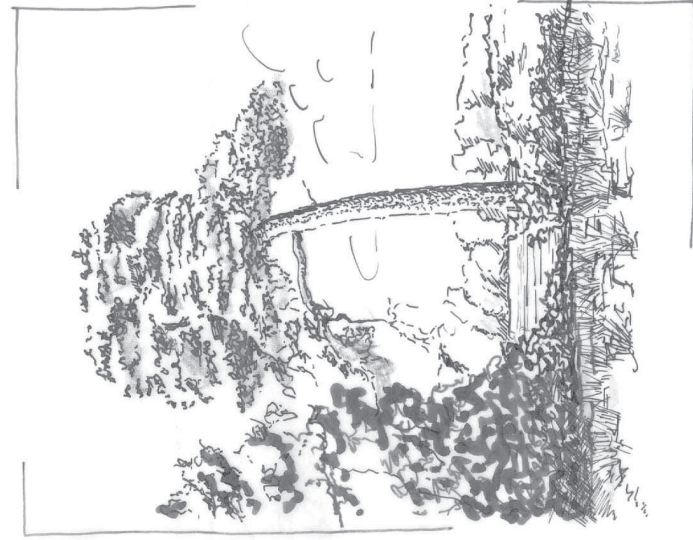
al buiten het kerkhof. Opnieuw en nog dieper werd de last begraven, doch de volgende morgen stond hij weer buiten de kerkhofmuur. De mensen begrepen het: zij was te trots geweest om de aarde aan te raken, nu werd de aarde haar rust te geven. De boeren hebben daarna een paard zonder teugel voor een mestkar gespannen en de kist op de kar gehesen. Prompt sloeg het paard op hol, verdween in de richting van Quadenoord en daar moet het geweest zijn, dat de kar kapseisde en de kist met de juffer in de beek terecht kwam. Niemand heeft haar er uit gehaald en sindsdien dwaalt de Witte juffer van Grunsoort, die geen rust kan vinden, daar eenzaam rond. Vroeger en nu ontmoeten elkaar in de brede vallei. Grunsoort, het stoere kasteel dat tussen de Keijenberg en Renkum lag, is verdwenen, maar het verhaal van de Witte Juffer leeft echter nog voort...als een echt Veluws "spook" en "wit wief".

Als U de kleine helling op bent gegaan ziet U links een bos met Amerikaanse eiken. Door dit bos kijkt U uit over de vlakke van wat voorheen de uitgestrekte Renkumse heide was.

Waar de Bosbeekweg in het open veld komt verhard de weg. Volgen tot paddestoel 22953. Bennekomseweg oversteken en het fietspad vervolgen langs oude schaapsdrift.

Bij een merkwaardig gevormde tweeling eik een eind van de bosrand voor een houten hek r.a. het wandelpad in naar een aantal grafheuvels

De Grafheuvels

Wilt U de heuvels niet betreden! Aan uw linkerzijde de zogenaamde "Tweelingen". In grafheuvels werden mensen begraven uit de klokkekerkultuur. De meestal ronde heuvels zijn 0,50 m tot 2,50 m hoog en hebben een diameter tussen 10 en 25 m. Ze liggen soms in groepen. Vrijwel alle grafheuvels in de omgeving zijn wel een keer onderzocht. Maar het leuke is dat er altijd nog nieuwe grafheuvels worden ontdekt, zoals in 1999 aan de rand van de eng in Wageningen. In de grafheuvels zijn vondsten gedaan als klokkers en urnen. Ook strijdharnas worden wel gevonden. Deze grafheuvels zijn zogenaamde twee-perioden grafheuvels, dat wil zeggen dat ze een tweede keer in gebruik zijn genomen voor begravingen. Men vermoedt dat alleen belangrijke personen een grafheuvel

kregen. Uit dezelfde tijd zijn ook "vlakgraven" bekend: graven zonder heuvel. Veel van de opgegraven vondsten zijn te vinden in het oudheidkundig museum te Leiden. Ook het museum in Arnhem heeft een grote collectie. Maar ook het museumje Tute Natura bij NIVON-huis "de Bosbeek" heeft heel aardig materiaal en vertelt ook meer over de leefomstandigheden van onze verre voorouders en hun activiteiten, zoals we reeds vertelden, de belangrijke ijzerwinning op de Veluwe.

Volg pad naar links en meteen daarna naar rechts tot aan de verharde weg: de Nieuwe Keijenbergseweg. De eerste weg r.a. is het vervolg van de Schaapsdrift. U rijdt nu langs de rand van de bebouwde kom van Renkum. Rechts van U door de bomen het Renkumse beekdal. Opnieuw de eerste weg r.a., de Waterweg. Deze weg loopt vrij steil naar beneden. Beneden r.a. naar Hartenseweg! Merkt U het? U bent weer terug in het eerste traject van de fietstocht. Via de Hartenseweg ziet U na enige tijd Hotel "Nol in 't Bosch" weer voor U.

Wij hopen dat U van de tocht heeft genoten. Wilt u een deel van het gebied ook eens te voet verkennen dan kunt u het IVN-gidsje "Wandeling Nol in 't Bosch" gebruiken.

Enige literatuur

Schaafsma, R. (red.), Wandelen in het Renkums Beekdal. Uitgave IVN Zuidwest-Veluwe, 1994 (2e druk)

Gazenbeek, J., de Veluwe. Luisterrijk land tussen randmeer en Rijn. uitgave Zomer & Keuning, 1975

Holleman, T., en Haytsma, A. (red.), Ede-Renkum, op zoek naar de geschiedenis in het landschap. fietsroute. Archeologische Routes in Nederland no. 6 van het R.O.B., Amersfoort 1994

Colofon

Productie

Hubert Mettivier Meijer

Afbeeldingen

Frits Leusink

Druk

drukkerij, copyservice voor de Poort,
Oosterbeek

Uitgave

IVN Zuidwest Veluwezoom
november 2000

Fietsen rond No! in 't Bosch